

Фицик Л.А.кандидат історичних наук,
доцент кафедри економіки

Уманського національного університету садівництва

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ГЕТЬМАНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ В ІСТОРИКО-ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ 20-Х РОКІВ ХХ СТ.

У статті розглянуто стан вивчення питань соціально-економічної історії Української гетьманської держави у радянських історико-економічних дослідженнях 20-х років ХХ ст. Акцентовано увагу на умовах, в яких вони відбувалися. Виділено основні центри соціально-економічних досліджень Гетьманщини, їх представники та праці. Виявлено, що дослідження українських радянських істориків-економістів, які охоплювали всі сфери функціонування економіки Лівобережної України у такий важливий державотворчий період як друга половина XVII – остання третина XVIII ст., коли зароджувалися та функціонували її економічні та політичні інституції, мають стати надбанням світової історико-економічної науки та заслуговують на всебічне вивчення.

Ключові слова: соціально-економічна історія, Українська гетьманська держава, історико-економічні дослідження, центри соціально-економічних досліджень, Лівобережна Україна XVII – XVIII ст., українські історики-економісти.

В статье рассматривается состояние изучения вопросов социально-экономической истории Украинского гетманского государства в советских историко-экономических исследованиях 20-х годов ХХ в. Акцентируется внимание на условиях, в которых они происходили. Выделены основные центры социально-экономических исследований Гетманщины, их представители и труды. Установлено, что исследование украинских советских историков-экономистов всех сфер функционирования экономики Левобережной Украины в такой важный для формирования государства период, как вторая половина XVII – последняя треть XVIII в., когда зарождались и функционировали ее экономические и политические институты, должны стать достоянием мировой историко-экономической науки и заслуживают всестороннего изучения.

Ключевые слова: социально-экономическая история, Украинское гетманское государство, историко-экономические исследования, центры социально-экономических исследований, Левобережная Украина XVII–XVIII вв., украинские историки-экономисты.

Постановка проблеми. Історико-економічні дослідження, що набувають усе більшого поширення у провідних країнах світу, переконливо доводять актуальність постійного переосмислення минулого для подальшого вдосконалення новітньої економічної теорії, опанування якої є головним складником сучасного наукового пошуку українських економістів. Разом із тим досвід цього пошуку в останні десятиліття, суперечливі підходи до форм сучасної економічної парадигми трансформаційного періоду засвідчують необхідність всебічного опанування не тільки світовим, але й вітчизняним досвідом розвитку наукової економічної думки з усіма її особливостями. Тільки їх урахування дасть змогу творчо використати визначені здобутки українських економістів минулого та одночасно позбутися рецидивів традиційних, передусім часів командно-адміністративної системи, уявлень.

В умовах розбудови української державності, яка нині переживає складні часи,

пов'язані з війною та кризовими явищами в економіці, особливий інтерес становить вивчення соціально-економічних процесів в Українській гетьманській державі середини XVII – останньої третини XVIII ст. Це зумовлює актуальність комплексного системного аналізу еволюції історико-економічної думки в Україні на різних історичних етапах, виявлення та обґрунтування найбільш перспективних її здобутків. Такого роду дослідження дадуть змогу в майбутньому реконструювати і відтворити цілісний процес і в економічній історії України.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Серед українських учених-економістів, що зверталися у своїх працях до окремих аспектів історико-економічної думки в Україні у 20-ті роки ХХ ст., є відомі українські вчені С. Злупко, Л. Горкіна, А. Гриценко, Л. Корнійчук, П. Леоненко, В. Фещенко, Р. Васильєва, Б. Базилович, та ін.

Внесок окремих представників історико-економічної думки зазначеного періоду, зокрема О.П. Оглоблина та М.Є. Слабченка, у

дослідження історії народного господарства України міститься у працях С. Водотики, В. Світличної та А. Шевчук.

Соціально-економічну історію Лівобережної України XVII–XVIII ст. у працях ранньої радянської доби досліджувала Т. Литвинова.

Разом із тим соціально-економічні проблеми розвитку України більш ґрунтовно досліджували не економісти, а історики. Недостатнім в економічній науці є вивчення, зокрема, соціально-економічної історії нашої держави у такий важливий державотворчий період, як друга половина XVII – остання третина XVIII ст., коли зароджувалися та функціонували її економічні та політичні інституції. Вимагають більш ґрунтовного дослідження питання стану та основних напрямів історико-економічних досліджень Української гетьманської держави в період радянської та пострадянської доби.

Метою статті є дослідження стану вивчення питань соціально-економічної історії Української гетьманської держави XVII – останньої третини XVIII ст. в українських радянських історико-економічних дослідженнях 20-х років XX ст., виділення їх основних центрів, представників та праць.

Виклад основного матеріалу дослідження. Шлях, який випав на долю економічної науки в Україні у XX ст., був сповнений суперечностей і трагізму. З перемогою радянської влади правлячий режим наполегливо прагнув нав'язати суспільству комуністичні доктрини, тому чимало українських дослідників були змушені емігрувати, а ті, що залишилися на Батьківщині, були позбавлені можливості займатися науковими дослідженнями.

Найбільш трагічними стали 30-ті роки XX ст., коли було знищено багато надрукованих або підготовлених до друку праць. Саме відтоді починається відрізок часу, який тривав до першої половини 50-х років. Його характерними рисами стають поступове поглиблення класового підходу, догматизм, перекручування фактів. Найбільш болюче це відбилося на стані розроблення української економічної історії саме XVII–XVIII ст., оскільки в радянській історіографії закладалася офіційна концепція національно-визвольної війни українського народу під проводом Богдана Хмельницького.

Разом із тим у 1920-ті роки були створені певні умови для українського національно-культурного відродження, а політика українізації у цілому сприяла подальшому розвитку досліджень з економічної історії. Однак фахівців з історії народного господарства в Україні бракувало, і радянська влада змушена була спиратися на дореволюційний кадровий потенціал, водночас прискорено готуючи вчених-марксистів [6, с. 24].

Слід зазначити, що саме у цей період плідно розвиваються спеціальні та прикладні галузі економічної науки. Розвідки з історії народного господарства України здійснили К. Воблий, Д. Бованенко, М. Слабченко, М. Тищенко, О. Оглоблин, Н. Полонська-Василенко, П. Клепацький, Д. Наумов [6, с. 21].

В Україні після перемоги радянської влади було декілька центрів історико-економічних досліджень, став формуватися соціально-економічний напрям в економічній науці (за тодішньою радянською термінологією його називали новою революційною школою історії), представлений, зокрема, такими його лідерами як О. Оглоблин та М. Слабченко [10, с. 221].

Головним центром соціально-економічних досліджень зазначеного періоду був Київ, зокрема ВУАН з її численними установами. Науково-дослідницьку роботу продовжувало декілька ідеологічно-наукових центрів, які досліджували проблеми економічної та політичної історії України.

Перший очолював М. Грушевський. Його учні М. Ткаченко та С. Шамрай працювали насамперед у галузі соціально-економічної історії Лівобережної України, досліджуючи, зокрема, історію селянства України переважно XVII–XVIII ст. [22; 26].

Другим центром, де проводилися студії з історії господарства Гетьманщини у Києві, була кафедра історії українського народу ВУАН. У 20-ті та на початку 30-х років її очолював академік Д. Багалій, який розділив свою серйозну наукову та організаційну діяльність між Харковом та Києвом. У ВУАН у Києві під головуванням Багалія існувала Комісія соціально-економічної історії України XVII–XIX ст., членами якої було багато істориків з Києва та інших міст. Окрім академіка Багалія, її постійними членами були О. Оглоблин (керівник комісії) та Н. Полонська-Василенко (учений секретар комісії), які також співпрацювали із Харківським науково-дослідним інститутом історії української культури Д. Багалія. Основна увага дослідників центру зосереджувалася на питаннях історії промисловості України та історії української економічної думки [3, с. 126].

Найбільш продуктивним у царині економічної історії Української гетьманської держави дослідником став його представник, випускник Київського університету та його професор у 1921–1943 рр., а згодом, під час еміграції, професор Українського Вільного Університету у Празі та Мюнхені (з 1944 р.) О. Оглоблин (1899–1992). Творчий доробок ученого на ниві економічної історії Україні нараховує майже 100 праць – монографій, підручників, статей та рецензій.

Ще у студентські роки дослідник пройшов фаховий вишкіл під опікою фундатора Київ-

ської історико-економічної школи, знаного вченого М. Довнар-Запольського і з самого початку наукової діяльності зрозумів необхідність вироблення нової концепції і схеми історії України з орієнтацією переважно на історико-економічну і меншою мірою на історико-політичну тематику. Тому зрозумілим є дослідницький інтерес ученого переважно до вивчення соціально-економічної історії України XVII–XIX ст., зокрема історії промисловості, торгівлі та транзитних операцій [4, с. 9].

Серед його опублікованих монографій найважливішими є «Нариси історії української фабрики. Мануфактура в Гетьманщині» та «Нариси історії української фабрики. Передкапіталістична фабрика» (Київ, 1925 р.) [13; 14]. На основі останньої дослідник у 1926 р. в Одесі успішно захистив дисертацію, за що йому першому в Україні було присуджено ступінь доктора історії української культури [12, с. 60].

Слід згадати також праці дослідника з окремих питань історії промисловості Гетьманщини: «Рабочие на Топальской мануфактуре в 1771 году» у VI–VII томах «Архива истории труда в России» (Петроград, 1923 р.); «Архів Києво-Межигірської фабрики» у IX томі «Записок Історично-Філологічного Відділу ВУАН» (Київ, 1926 р.); «До історії будницької промисловості України за часів Хмельниччини» у X томі там же (Київ, 1927 р.); третій (хронологічно другий) том історії української промисловості, що має назву «Українська кріпацька фабрика XVIII–XIX ст.», який був надрукований у 1931 р., однак не отримав дозволу на розповсюдження та був знищений.

У 20-ті роки у Києві працював семінар з історії української економіки (разом з архівним семінаром) під керівництвом О. Оглоблина, що був науково-дослідним центром соціально-економічної історії України.

У семінарі працювали й науковці, які досліджували актуальні питання економічної історії періоду Української гетьманської держави, серед яких були й історики-економісти:

Дмитро Бованенко, член Комісії з вивчення соціально-економічної історії України XVIII–XIX ст. при ВУАН, який вивчав соціально-економічну політику Гетьманщини та історію економічних ідей;

Кіндрат Кушнірук, який вивчав історію промисловості України (зокрема, Лівобережжя) у XVI–XVII ст.;

Микола Тищенко, член Комітету з вивчення соціально-економічної історії Лівобережної України, сферою дослідження якого була переважно економічна історія України XVIII ст. [23].

Проте більшість наукових праць семінару не було опубліковано.

Третім центром дослідження соціально-економічної історії Лівобережної України другої половини XVII – XVIII ст. у 20-х – на початку 30-х років була Комісія для вивчення звичаєвого права ВУАН, очолювана академіком М. Василенком (функціонувала в 1919–1930-х роках у рамках соціально-економічного відділу Всеукраїнської академії наук).

М. Василенко представляв старе покоління українських істориків та працював у 20-ті роки переважно над історією українського права. Окрім М. Василенка та М. Слабченка, до складу комісії входили молоді учні та колеги М. Василенка, серед яких був С. Іваницький-Василенко.

Історик права, випускник Київського університету в 1908 р. С. Іваницький-Василенко (1883–1984) досліджував економіко-правові аспекти шляхетського землеволодіння після 1654 р. У «Працях Комісії для виучування історії західно-руського та українського права» у 1925 р. він вмістив розвідку «Державське землеволодіння польської шляхти в Гетьманщині» [16], яка, на думку сучасного дослідника соціально-економічної історії Лівобережної України другої половини XVII ст. П. Пирога, «мала велике значення для вивчення старшинського землеволодіння окремих представників польської шляхти, що залишилися в межах козацької держави» [15, с. 6].

Її автора цікавили питання, зокрема, скільки шляхтичам пощастило повернути тут собі давні маєтки та чи мала шляхта право ними розпоряджатися. Якоїсь особливої ваги, відмінної від загальнодержавного землеволодіння, шляхетське землеволодіння, на думку дослідника, не мало. Старшинське землеволодіння мусіло пройти стадію умовного і дочасного користування маєтностями за військові заслуги [16, с. 171].

Отже, С. Іваницький-Василенко сконцентрував увагу на вивченні рангового (більш відомого у Західній Європі у часи Середньовіччя під назвою бенефіціального) землеволодіння козацької старшини, його розмірах та процесах еволюції у феод. У шляхетському землеволодінні автор не вбачає вільне розпорядження шляхти своїми маєтностями, не відділяє шляхетське землеволодіння від загальнодержавного. Він робить висновки, що розміри державського (рангового) землеволодіння шляхти на Гетьманщині були не такі великі, а процес засимілювання шляхетського землеволодіння старшинським на початку XVIII ст. ще не закінчився [16, с. 179].

Іншим центром всеукраїнських соціально-економічних досліджень у 20–30-ті роки був Харків. До складу Науково-дослідного інституту академіка М. Багалія входили не тільки

більшість харківських істориків, але й чимало істориків із Києва (О. Оглоблин, Н. Полонська-Василенко), Одеси (М. Слабченко), Ніжина (М. Петровський) та ін.

Головною працею М. Багалія цього періоду став «Нарис історії України на соціально-економічному ґрунті» (Харків, 1928 р.).

До складу співробітників інституту входив один із найвизначніших дослідників соціально-економічного устрою Лівобережної України XVIII ст., випускник Харківського університету (1909 р.), учень М. Багалія професор В. Барвінський. Він вивчав історію промисловості Лівобережної України та державні фінанси Гетьманщини, опублікувавши статті «Замітки до історії мануфактури в Лівобережній Україні XVIII ст.» [2] та «До питання про індукту та евекту в Гетьманщині» [1].

У 20-х роках розгорнув широку діяльність Одеський центр історичної науки, очолюваний М. Слабченком. М.Є. Слабченко (1882–1952), випускник Одеського (Новоросійського) університету та Санкт-Петербурзької військово-юридичної академії, професор Одеського університету (пізніше інституту народної освіти), завідувач кафедри історії України (1919–1929 рр.), дійсний член Академії наук України (з 1929 р.), розпочав свою наукову кар'єру до 1917 р. Дослідження історії українського права періоду Гетьманщини, які проводив історик ще з початку ХХ ст., тісно перепліталися з глибоким вивченням ним історії господарства.

З 1922 р. почала виходити серія хронологічно й тематично пов'язаних між собою монографій під загальною назвою «Організація господарства України від Хмельниччини до світової війни», яка принесла йому наукову славу і за яку йому було присуджено ступінь доктора наук [18–21].

Метою досліджень було відтворення історії української економіки від часів Хмельницького до Першої світової війни. У них містився досить широкий фактичний матеріал про розвиток різних форм землеволодіння козацької старшини, промисловості, торгівлі, грошової системи.

Вже в першому томі праці під назвою «Землеволодіння та форми сільського господарства Гетьманщини» дослідник зазначає, що в результаті Визвольної війни середини XVII ст. на зміну землеволодінню польських магнатів та шляхти прийшло землеволодіння козацької старшини і на основі гетьманських універсалів представники козацької верхівки одержували землю у вигляді платні за службу в козацькому війську [19, с. 22; 15, с. 6].

У центрі уваги дослідника – концентрація старшиною селянських та козацьких земель та політика гетьманського та царського урядів

щодо закріпачення. У цьому сенсі М. Слабченко трактує закріпачення як одну з форм первісного нагромадження капіталу, який старшина вклала в інтенсифікацію сільськогосподарського виробництва, торгівлю, промисловість [3, с. 121].

На думку українського історика П. Федоренка, роботи М. Слабченка «...у цілому треба розглядати як першу спробу дати на ґрунті історико-матеріалістичного методу аналіз економічного і юридичного ладу України» [25, с. 25].

Серед провінційних центрів досліджень соціально-економічної історії Української гетьманської держави найвищого рівня досяг Ніжин. Одним із найяскравіших представників ніжинської історичної школи першої третини ХХ ст. був А. Єршов (1897–1938).

Серед історично-економічних праць Єршова найбільше на увагу заслуговують нариси з історії цехів, грошового обігу та ціноутворення на Лівобережній Україні у XVII–XVIII ст. [7–9].

Однак уже на початку 30-х років, в умовах зростаючого тоталітаризму, напрями економічної науки, альтернативні офіційному, перестали існувати.

Збереглися вони і набули розвитку лише в еміграційних колах науковців [11, с. 180]. Це стосувалося і соціально-економічних досліджень насамперед періоду української державності XVII–XVIII ст. [5, с. 30].

Наприкінці 20-х і в 30-ті роки розпочинаються гоніння на видатних істориків дореволюційної школи, усі вони у цей час були репресовані радянською владою. Було знищено багато надрукованих або підготовлених до друку праць. Так, ще наприкінці 20-х років ХХ ст. припинено видання п'ятитомної праці М. Слабченка «Організація господарства України...» [4, с. 15].

Влада перейшла у наступ на рештки «буржуазної науки», і саме у цей час розрив спадковості став домінуючою рисою історико-економічних досліджень в УРСР.

Висновки. Таким чином, у 20-ті роки ХХ ст. українські історико-економічні дослідження соціально-економічних питань функціонування Української гетьманської держави, незважаючи на тиск із боку радянських органів влади, продовжувалися. У цей час в Україні сформувалися центри та напрями соціально-економічних досліджень Гетьманщини, навколо яких об'єдналися історики переважно дореволюційної формації.

Незважаючи на репресії, незавершеність становлення національно-державницької течії в історичній науці із середини 1920-х років, у її межах з'явилися праці узагальнюючого та синтетичного характеру, автори яких органічно сполучали суто історичні підходи в аналізі

соціально-економічної історії з історико-економічними, які, однак, не стали домінуючими. Та попри це прикладні галузі економічної науки розвивалися.

Дослідження українських радянських істориків, які охоплювали всі сфери функціонування економіки Лівобережної України у такий

важливий державотворчий період, як друга половина XVII – остання третина XVIII ст., коли зароджувалися та функціонували її економічні та політичні інституції, не втратили наукового значення і в наш час і стали надбанням світової історико-економічної науки. Їх праці заслуговують на всебічне вивчення.

Список використаних джерел:

1. Барвінський В. До питання про індикту та евекту в Гетьманщині / В. Барвінський // Наук. зб. Харків наук.-дослід. каф. історії української культури. – Х., 1927. – № 6.
2. Барвінський В. Замітки до історії мануфактури на Лівобережній Україні XVIII ст. / В. Барвінський // Наук. зб. Харків наук.-дослід. каф. історії української культури. – Х., 1926. – № 2–3.
3. Водотика С.Г. Історична наука УСРР 1920-х років: соціополітичні, організаційні та концептуальні основи функціонування : [монографія] / С.Г. Водотика. – Херсон : ХЮІ ХНУВС, 2006. – 336 с.
4. Гончарук Т.Г. Праці українських істориків О. Оглобліна та М. Слабченка як підґрунтя економічної концепції М. Волобуєва / Т.Г. Гончарук // Інтелігенція і влада. Громадсько-політичний збірник. – Одеса. – 2005. – Вип. 5. – С. 8–17.
5. Горкіна Л.П. Еволюція економічної теорії в Україні у другій половині XIX – першій третині XX століть : автореф. дис. ...докт. екон. наук : спец. 08.01.04 «Економічна історія та історія економічної думки» / Л.П. Горкіна. – К., 2001. – 36 с.
6. Горкіна Л.П., Чумаченко М.Г. Перерваний поступ: віхи історії економічної науки в Україні (кінець XIX – середина XX ст.) / Л.П. Горкіна, М.Г. Чумаченко // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 4(982). – С. 12–28.
7. Єршов А. До історії цехів на Лівобережжі 17–18 ст. / А. Єршов // Записки Ніжинського інституту народної освіти. – 1926. – Т. 6. – С. 81–125 ; Т. 9. – С. 123–136.
8. Єршов А. Матеріали до історії цін на Лівобережній Україні 18 ст. / А. Єршов // Бюллетень науково-дослідницької кафедри при Нежинському інституті народного образования. – 1924. – № 1–2.
9. Єршов А. Ніжинські цехи в першій половині XVII ст. / А. Єршов // Чернігів і Північне Лівобережжя. – К, 1928.
10. Корнійчук Л.Я. Історія економічної думки України : [навч. посіб.] / Л.Я. Корнійчук. – К. : КНЕУ, 2004. – 431 с.
11. Лортикян Э.Л. Украинские экономисты первой трети XX столетия: очерки истории экономической науки и экономического образования / Э.Л. Лортикян. – Х., 1995. – 192 с.
12. Музичко О.Є. Південноукраїнські історики та російська академічна еліта: етапи та напрями співпраці у другій половині XIX – на початку XX ст. / О.Є. Музичко // Історіографічні дослідження в Україні. – 2011. – Вип. 21. – С. 56–86.
13. Оглоблин А.П. Очерки истории украинской фабрики. Мануфактура в Гетьманщині / А.П. Оглоблин. – К., 1925. – 270 с.
14. Оглоблин А.П. Очерки истории украинской фабрики. Предкапиталистическая фабрика / А.П. Оглоблин. – К., 1925. – 232 с.
15. Пиріг П.В. Нариси соціально-економічної історії Чернігівщини в другій половині XVII ст. / П.В. Пиріг. – К.: Стилос. – 1998. – 183 с.
16. Іваницький-Василенко С. Державське землеволодіння польської шляхти в Гетьманщині / С. Іваницький-Василенко // Праці Комісії для виучування історії західно-руського та вкраїнського права – Вип. 1. – К., 1925.
17. Світлична В.В. Оглоблин як історик народного господарства України : автореф. дис. ... канд. іст. наук : спец. 07.00.06 / В.В. Світлична ; НАН України. Ін-т укр. археографії та джерелознав. ім. М.С. Грушевського. – К., 2003. – 19 с.
18. Слабченко М. Организация хозяйства Украины от Хмельницыны до мировой войны. Часть 1. Хозяйство Гетманщины в XVII–XVIII ст. : Т. 1. Землевладение и формы сельского хозяйства Гетманщины в XVII–XVIII ст. / М. Слабченко. – Одесса : ГИУ, 1922. – XIII+222+2 с.
19. Слабченко М. Организация хозяйства Украины от Хмельницыны до мировой войны. Часть 1. Хозяйство Гетманщины в XVII–XVIII ст. : Т. 2. Судьба фабрики и промышленности в Гетманщине в XVII–XVIII ст. / М. Слабченко. – Одесса : ГИУ, 1922. – VII+1+2018 с.
20. Слабченко М. Организация хозяйства Украины от Хмельницыны до мировой войны. Часть 1. Хозяйство Гетманщины XVII–XVIII ст. : Т. 3. Очерки торговли и торгового капитализма Гетманщины в XVII–XVIII ст. / М. Слабченко. – Одесса : ГИУ, 1923. – 192 с.
21. Слабченко М. Организация хозяйства Украины от Хмельницыны до мировой войны. Часть 1. Хозяйство Гетманщины в XVII–XVIII ст. : Т. 4. Состав и управление государственным хозяйством Гетманщины XVII–XVIII вв. / М. Слабченко. – Николаев : ГИУ, 1925. – 325+VII с.
22. Ткаченко М. Нариси з історії селян на Лівобережній Україні в XVII–XVIII вв. / М. Ткаченко // Записки Історично-філологічного відділу ВУАН. – Т. XXVI. – К., 1931.

23. Тищенко Н. Очерки истории торговли Левобережной Украины с Крымом в XVIII веке / Н. Тищенко // Историко-юридический сборник. – Т. II. – СПб., 1928.
24. Тищенко Н. Очерки истории внешней торговли Стародубщины в XVIII веке / Н. Тищенко ; ЗИФВ ВУАН. – Т. 26. – К., 1931.
25. Федоренко П. Зі спірних питань економіки України / П. Федоренко // Україна. – 1929. – Кн. 35. – С. 9–39.
26. Шамрай С. Економічний стан козаків Полтавського полку в 1767 р. (по Румянцівському опису) / С. Шамрай // Науковий збірник за 1924 р. – К., 1925.

Fytsyk L.A.

SOCIOECONOMIC HISTORY OF UKRAINIAN HETMAN STATE IN HISTORICAL AND ECONOMIC STUDY IN THE 20S OF THE XXTH CENTURY

Under the conditions of state-building in Ukraine, that is going through hard times of its history because of the war and crisis developments of economy, the study of the problems of economic history is of specific interest. In this regard, much attention is paid to the research of the socioeconomic history of Ukrainian Hetman state of the XVIIth - the last third of the XVIIIth century in Ukrainian Soviet historical and economic studies in the 20s of the XXth century, to the determination of their main centers, representatives and writings.

In 1920s certain conditions for the Ukrainian national and cultural revival were created, and Ukrainization policy in general contributed to the further development of investigations in the field of economic history. However, there was a lack of specialists in economics in Ukraine and Soviet Government had to rely on the pre-revolutionary human resources.

At that time in Soviet Ukraine there were several centers for socioeconomic researches functioning in Kyiv, Kharkiv, Odesa and Nizhyn. First of all they united Ukrainian historians who specialized in the study of the economy history of Cossack Hetmanate in the period of XVII – XVIII centuries, publishing monographs and articles devoted to the history of agrarian relations, production sector, trade, financial system, state farm management. Socioeconomic school in economic science started to develop. It was represented by such foremost scientists as O. Ohlobyn and M. Slabchenko, who became the most productive in the field of economic history of Ukrainian Hetman State.

Despite the repression and pressure from the government in the mid of 1920s scientific investigations of resumptive and synthetical character appeared in Ukrainian economic science. Their authors, analyzing socioeconomic history, naturally combined pure historical and historical and economic approaches. The latter did not become dominate though.

One can conclude, that the researches of the Soviet Ukrainian historians, covering all the function fields of the economy of Left-bank Ukraine during the important state-building period of latter half of the XVIIth - the last third of the XVIIIth century, which was the period when economic and political institutions emerged and functioned in Ukraine, did not lose the scientific value and became a heritage of the world historical and economic science. Their writings definitely deserve further comprehensive study.

Keywords: socio-economic history, Ukrainian State, historical and economic research, centres of socio-economic research, Left-bank Ukraine of the XVII–XVIII centuries, Ukrainian historians, economists.